

van een goede veertig jaar geleden, en dan gaat dit gedeelte van zijn biographie niet over ervaringen bij een dilettantisch onder-onsje in een of ander luguber achteraf-plaatsje, maar dan schildert hij de toestanden in het „Concerthaus“ van de muziekstad Berlijn.

Zóó was het veertig jaar geleden in Berlijn, maar was het omstreeks 1890 in ons land wel beter? Welneen! Natuurlijk denken we direct aan de strubelingen waarmee Willem Kes in die zelfde tijd te worstelen had om het Concertgebouwpublik op te voeden. Hutschenruyter memoreert ze ook nog even: „Gedurende het eerste winterseizoen zat het publik in de Zondagmiddagconcerten nog aan tafeltjes, en dronk al of niet luisterend, zijn borrel“.

't Is heilzaam onze herinneringen aan of onze kennis van vroegere tijden nu en dan eens op te frisschen; onze vooruitgang of onze laksheid op muzikaal terrein komt dan des te helderder uit. Zoo'n opfrisschertje krijgen we op prettige wijze als we auto-biographiën lezen van hen die achter de orkestlessenaar beroemd geworden — of vergeten zijn.

Wouter Hutschenruyter, Rotterdammer van geboorte, behoort zeker niet tot de musici, die geheel vergeten zijn; toch zal het meerendeel van mijn lezers waarschijnlijk slechts een flauwe voorstelling hebben van zijn persoon en werk. Omstreeks 1860 geboren, valt zijn hoofdwerkzaamheid juist in een tijd, waaruit ieder heel wat composities kent, die vaak gezongen of gespeeld worden, zonder dat de naam van den maker meer is dan een naam. Notities als deze zorgen ervoor, dat we ten minste Wouter Hutschenruyter weer even zien als een midden in het zoo moeilijke muziekleven worstelende persoonlijkheid. Wel geniet hij thans een zekere rust, maar de strijd blijft hij toch kennen.

Wie van een biographie verlangt, dat ze persoonlijke historie geeft in artistieke stijl, zal zich in dit boek teleurgesteld voelen: het kunstenaarschap van Hutschenruyter ligt niet op het gebied der taal. Heel eenvoudig, zoo maar simpelweg, vertelt hij van zijn leven als musicus. Teekenend voor zijn eenvoudigheid spreekt hij meest van „muzikant“. Juist die ongekunsteldheid vormt een van de aantrekkelikheden van dit werkje; ze drukt er het stempel der echtheid op.

Alle aanstellerij, alle grootdoenerij is den auteur vreemd: hij komt er rond voor uit hoe hij over zichzelf denkt:

„Een wonderkind ben ik nimmer geweest, wel een gewone Hollandsche jongen, natuurlijk (het ware dwaasheid dit te loochenen) met muzikalen aanleg, maar die niet „het stempel van het genie“ op het voorhoofd droeg. Ik had dikwijls meer lust te gaan knikkeren, dan vingeroefeningen, toonladders en etudes te studeeren; alleen de strenge tucht waaronder wij kinderen stonden (ik ben er nog dankbaar voor!) weerhield mij, op mooie zomerdagen uit de

vioolles weg te blijven en langs de — toen nog zoo mooie — boorden van de Rotte te zwerven, of in October met de knipkooi meezen te gaan vangen.“

Langzaam en geleidelijk ging mijn ontwikkeling. Heb ik iets bereikt, dan geschiedde dat in de eerste plaats dank zij het voorbeeld mij door mijn vader gegeven; in de tweede door mijn aangeboren lust in regelmatig, onverdroten arbeid“.

Blijkens het geciteerde — en de geest van het boek is in overeenstemming hiermee — geen overschatting van eigen gaven.

Maar onderschatten doet hij zichzelf ook niet. Dat blijkt onder anderen uit de voorliefde waarmee hij zijn eigen redevoeringen inlascht, bijvoorbeeld in het verhaal van het weerspanning orkest, dat hij door een hartige toespraak tot rede moest brengen.

Wars van vleierij, gevoelig voor verdiende lof, meegaand van aard waar het kleinigheden betreft, laai vasthoudend aan een met moeite veroverd, als waar erkend muzikaal principe — zóó leeren we deze persoonlijkheid kennen uit de kunsteloze maar trouwe teekening van zijn leven.

Consonanten en dissonanten.

Een van de schrillste dissonanten in dit „muzikanten“leven klinkt op uit de bladzijde waar Hutschenruyter beschrijft, hoe hij op zekere dag tot de ontdekking kwam, dat zijn gehoor tengevolge van een oor-operatie totaal geruïneerd was.

Stel u voor: een musicus, orkestleider, directeur van een muziekschool, — die ieder muziekstuk valsch hoort.

Iets ervan kon ik begrijpen omdat ik zelf ook, jaren geleden, door een vrij weinig betekenende oor-ontsteking enkele weken lang alle diepe bas-tonen ongeveer een kwarttoon lager hoorde dan normaal was. Nog herinner ik me iets van de angst dat mijn muzikaal gehoor blijvend bedorven zou zijn, en van de voortdurende vrees, lang daarna nog, dat mijn tijdelijke gehoors-invaliditeit zich zou herhalen. Maar dat is toch nog maar een kleinigheid, vergeleken bij het lijden dat iemand die in het volle muziekleven staat, overkomt, als zoo'n kwaal ongeneeslijk blijkt.

Aan dit ongetwijfeld zeer zware levensleed echter hebben wij het te danken, dat Hutschenruyter zich toelegde op de schrijverij; waarschijnlijk zou zijn drukke praktijk hem daarvoor anders geen tijd gelaten hebben. Wel verschenen reeds vroeger bijdragen van hem, o.a. in het muziktijdschrift „Cae-cilia“, maar de „Geschiedenis van het Orkest“, de serie-bijdragen over „Beroemde Musici“ (bij Kruseman) over Mahler, Chopin, Mozart, Strauss, Brahms, Wagner, Beethoven, zouden dan toch allicht in de pen gebleven zijn.

Met genoegen memoreeren we hier vooral ook de brochure: „Wie mag de toonkunst als vak kiezen?“ waarop we in ander verband nog hopen terug te komen.

In „Consonanten en Dissonanten“ heeft deze nu ruim zeventigjarige veteraan een schat van gegevens neergelegd die voor de kennis van onze muziekcultuur, vooral van het concertwezen, van belang zijn. De groote feiten van de muziek-geschiedenis der laatste vijftig jaren staan of komen met-tertijd wel in de handboeken; hier krijgen we een kijkje op de entourage; we mogen met Hutschenruyter hier en daar eens achter de schermen zien.

't Is een zegen, na 70 jaren te mogen terugzien op een zóó werkzaam leven. Leerling, eerst van zijn vader, daarna van de Toonkunst-school te Rotterdam, kreeg Hutschenruyter belangrijke posten, eerst te Rotterdam (als kapelmeester, leeraar aan de Muziekschool en directeur van Euphonia), daarna te Amsterdam (als 2e orkest-directeur onder Willem Kes). Zijn hoofdwerkzaamheid vond hij in Utrecht, waar het Sted. Orkest veel aan hem te danken heeft. Ten slotte, tegen de 60 jaar oud, trad hij op als Directeur van de Muziekschool van Toonkunst in zijn geboortestad Rotterdam. Aan dit directeurschap maakte de door musici het meest gevreesde kwaal een tragisch einde. In persarbeid vond de onvermoeibare „muzikant“ een welkome uitweg.

Inderdaad, een zeer arbeidzaam leven wordt ons in „Consonanten en Dissonanten“ geteekend. Wie zich aan een ander spiegelt, spiegelt zich zacht. In veel opzichten geeft Hutschenruyter een navolgenswaardig voorbeeld.

In één opzicht laat zijn auto-biographie een betreurenswaardige leegte. De naam van God wordt in dit boek slechts genoemd in banale phrasen. Talent en doorzettingsvermogen schijnen het een en het al te zijn. Een bevredigende oplossing van de levensdissonanten schijnt Hutschenruyter niet te weten. Daarom is het slot ook zoo mat:

— „En zie ik nu — de zeventig voorbij — terug op mijn lange, drukke leven vol van arbeid, moeite en zorgen, dan kan ik toch zeggen: veel daarin is goed en mooi geweest. Ik heb met hart en ziel de toonkunst kunnen dienen en daarin zooveel bevrediging gevonden, zooveel genot mogen smaken, dat ik vaak heb durven zeggen wat ik hier wil herhalen: Kom ik nog eens terug op de wereld, dan word ik weer muzikant“. — Dan volgt een „Einde“.

God geve ons kunstenaars, die de troost van hun leven niet vinden in het goede en mooie daarvan, maar daarin, dat ze in hun leven, óók in hun kunstenaarsloopbaan, en in sterven — óók in de beproeving van een vroegtijdige „muzikale“ dood — het eigendom zijn van Christus! En dat ze daarvan dan ook mogen getuigen!

JOH. LUIJKENAAR FRANCKEN.

POPULAIR-WETEN. SCHADDELUKE SCHETSEN

Het Chillasme en het Oude Testament.

V.

(De Messiaansche profetie bij Amos.)

In Amos 9:11, 12 is sprake van de wederoprichting der vervallene hut van David. Het woord hut neemt hier de plaats in van huis; en naar de gangbare zegswijze is het huis Davids de Davidische dynastie. Reeds dat woord hut in plaats van huis dient om de vernedering van deze dynastie te tekenen. Maar versterkt wordt dat nog door de bijvoeging „vervallen“. En ook de daarna volgende uitdrukkingen dienen om ons dien vervallen toestand toch vooral levendig voor oogen te stellen: de hut is geheel in elkaar gestort, ze is vol van breuken en scheuren, en gelijkt een puinhoop. Daarmee kan slechts worden bedoeld, dat de Davidische dynastie van alle macht en glorie is beroofd.

Aan die vervallene hut van David wordt evenwel herstel toegezegd. De Heere zal haar weer overeind zetten en opbouwen. Hij zal al haar breuken en reuten dicht maken. De termen die gebruikt worden sluiten zich bij de beeldd spraak van de hut geheel aan, doch de bedoeling wordt gemakkelijk begrepen: het gaat om het herstel van de macht en het aanzien der dynastie. De vroegere heerlijkheid keert weer terug: de Heere „zal ze bouwen, als in de dagen vanouds“. Men lette hier op het als: de bedoeling is niet dat precies dezelfde toestand van vroeger terugkeert, maar dat de komende luister voor dien van de dagen van David en Salomo niet zal behoeven onder te doen.

Daarop volgt dan: „opdat zij erfelijk bezitten het overblijfsel van Edom, en al de heidenen, die naar mijn naam genoemd worden“. Het op dat, waarmee dit zinsgedeelte begint, drukt niet in den eigenlijken zin het doel uit, maar veelmeer het gevolg, zooals in het Oude Testament menigmaal het geval is. Men zie slechts de bekende zegswijze, dat Israël zondigde, opdat het den Heere tot toorn zou verwekken (Jer. 7:18 en elders). Een van de ge-

volgen van het herstel der Davidische dynastie zal wezen, dat deze Edom en ook andere heidensche volken onder haar scepter krijgt.

Eigenaardig is hier de uitdrukking „overblijfsel van Edom“. Ze doet ons denken aan eene soortgelijke uitdrukking bij Jeremia: „het overblijfsel van Asdod“ (Jer. 25:20). Ze wijst aan dat Edom eene geduchte teistering moet hebben ondergaan. Daarvan weten we trouwens ook wel uit de historie. Reeds David zelf had een geweldige slachting onder de Edomieten aangericht (1 Kon. 11:15, 16); en toen Edom er weer ietwat bovenop had weten te komen, had koning Amazia het opnieuw een verpletterende nederlaag toegebracht (2 Kon. 14:7). Vooral op dit laatste feit kan Amos het oog hebben, daar de heugenis daarvan nog geheel vers was: het kon hoogstens 20 à 30 jaren geleden zijn.

Van de overige heidensche volken wordt gezegd dat ze „naar 's Heeren naam genoemd worden“, of liever (wat beter met het Hebreuwsch overeenkomt) dat „over hen 's Heeren naam is uitgeroepen“. Deze zegswijze dient om het eigendomsrecht aan te duiden dat de Heere op hen heeft. De vraag is hierbij of wij dit hebben te verstaan van het verleden dan wel van de toekomst. Taalkundig is beide mogelijk. Het kan zoowel de bedoeling zijn dat de volken, die voorheen aan David en daarmee aan Israël's God onderworpen waren, opnieuw onder Davids scepter zullen komen, als dat in de toekomst waarvan hier sprake is de heidenen aan de Davidische dynastie en daarmee aan den Heere onderworpen zullen worden. De keuze tusschen deze beide mogelijkheden is afhankelijk van den algemeenen zin, welke aan de geheele belofte moet worden toegekend, waarover straks.

De slotwoorden eindelijk „spreekt de Heere die dit doet“, hebben ten doel scherp te laten uitkomen, dat wat hier aangekondigd wordt een wonder Gods is. Het gaat hier niet over een gewone, in den natuurlijken loop van zaken redelijkerwijs te verwachten gebeurtenis, maar over iets zeer bijzonders, iets wat in geheel eenigen zin getuigenis aflegt van het wonderbare doen Gods.

We komen nu tot de tijdsbepaling, waarmee de geheele profetie begint en die we tot hertoe opzettelijk nog onbesproken hebben gelaten: „Te dien dage“. Het hier in het Hebreuwsch gebruikte aanwijzend voornaamwoord heeft de be-

palde eigenschap, dat het altijd terugslaat op iets wat in het voorgaande reeds genoemd, of in ieder geval uit den aard der zaak bekend is. In dit geval kan het moeilijk betrekking hebben op een vasten, bekenden termijn; we zullen dien dus in het voorgaande hebben te zoeken en daar is hij ook gemakkelijk te vinden. In de verzen 8—10 is sprake van het harde en onverbidde oordeel dat over Israël gaan zal, waarbij dan evenwel de lichtstraal doorschemert, dat de Heere „het huis Jakobs niet ganschelijk zal verdelen“ (vs 8). Daarop slaat het „te dien dage“ terug. Het wil dus zeggen: als dat gericht ten volle gekomen is, en er weer van een wending ten goede sprake zal zijn, dan zal ook het tijdstip voor de vervulling van de belofte van vs 11 en 12 aanbreken. We behoeven daarbij geen oogenblik in twijfel te verkeerren, dat bij dit gericht niet alleen aan den ondergang van de Tien Stammen, maar ook aan dien van Juda te denken is. Immers het herstel van de vervallen dynastie van David sluit den ondergang ook van Juda duidelijk in.

En nu is het de vraag: wat bedoelt die belofte? Zou hier te denken zijn uitsluitend aan een herstel van een wereldsch koninkrijk onder een aardsche dynastie? De woorden op zichzelf zouden daarvan zeer zeker kunnen worden verstaan. Maar hier is het weer noodzakelijk te bedenken dat de Goddelijke openbaring steeds voortschrijdt, en dat de latere openbaring zich steeds bij de reeds gegevene aansluit. En dan zien we dat de openbaring omtrent Davids huis reeds meer heeft gegeven, dan uitsluitend in het herstel van een aardsch koninkrijk zou verwezenlijkt worden. Aan David is geopenbaard dat uit zijn geslacht de Messias, de Verlosser, van wien reeds vanaf het Paradijs was gesproken, zou voortkomen (vgl. 2 Sam. 7:11—16, en vs 19). Het is voortdurend scherper bepaald hoe de genealogische lijn van den Messias loopen zou: uit Seth, Noach, Sem, Abraham, Izak, Jakob, Juda... en dan uit David. Bij deze reeds gegevene openbaring moet de profetie van Amos derhalve aansluiten, en in haar licht dient ze te worden verstaan. Het kan dus niet ontkend worden, dat het herstel der Davidische dynastie moet doelen op de komst van den Messias, en dat de heerschappij over de heidenen, waarvan hier sprake is, moet zien op de onderwerping der volken aan den vredes-scepter van den Messias. Dit wordt verder bevestigd, wanneer wij letten op de vervulling. Immers van een eigenlijk

ZEN

Onze t
is zoo vol
van jubile
de gelege
Maar zo
jubileum
tot jubile
Daartoe
der Zon
Allerw
jaar de Z
heeft bes
In 1780
Robert B
Echt e
kinderen
heden op
den Heil
Klein,
dat plant
Tegenwer
te belem
liefde tot
hem terzij
het sche
En nu
medegede
mannen
dat drie
onderwez
Het kle
boom, or
en schui
zielen de
raking zi
eewigwe
Ook in
bodem g
den arbe
in Neder
In tal
waar me
leerlingen
herdacht
den Heer
soonlijk
Ook
naast de
in 1866 c
formeerd
dus het
staan. W

gezegd h
na den t
geen spr
den titel
dan een
zischen
koningsc
voor Chr
deze prof
niet uit
Nieuwe
Messiaan
(Hand. 1
haling, i
de beke
reeds v
als Israe
Is nu
verstaan
belofte v
fotie nie
terugke
in den l
beide p
staan,
geschrift
troffen.
we zien
komt, da
een vrc
die op e
lijk in J
koning
oordeel
ieder w
opkomst
gang var
echter o
Amos 9
eene pro
siaansch
welke d
lonische
zels on
maar ik
kan onts
stel na
bepaal i
dienang